

Илюстрация Илийдескъ

Редакторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

Тодоръ Лазаровъ (1869—1912 г.)

Въ кипежа на македонското освободително движение се открояват редица образи, които будят истинско удивление като съвършени съчетания на най-високи гражданско, революционни и човешки добродетели. Говорим тукъ за покойнитъ големи македонски ратници, чието дъло е вече завършено. За ония македонски избраници, въ които съ били съсръдоточени високите нравствени и физически качества на македонецъ, безъ които качествата рѣдкото величие на освободителното ни дъло би било немислимо. За ония свети сънки на македонската революция, чийто борчески животъ завърши съ достойна смърт — животъ и смърт за Македония. Между тѣхъ, между най-първите отъ тѣхъ е и Тодоръ Лазаровъ.

Наистина, македонското народно дъло още се твори и неговата история още не е написана, но все пакъ името на Тодоръ Лазаровъ не се ползва съ напълно заслужената отъ него всеобща популярност. Съ живота си, съ своите дѣла и съ мъженическата си смърть той живѣе днесъ едвали не само въ паметта на ония, които съ го познавали приживе. А би трѣбвало, когато се споменаватъ имената на Даме, Гоце, Пере и Тодоръ Александровъ, да се споменава винаги и неговото име.

Жivotът на нашите големи революционери е сѫщевременно и жива история на македонското освободително движение. Такъвът е животът и на Тодоръ Лазаровъ.

Той е роденъ въ Шипъ презъ 1869 година и е синъ на видно Шипско семейство. Неговата външность е била едно щастливо отражение на големите му духовни дарби. Тодоръ Лазаровъ е билъ единъ рѣдко красивъ мъжъ. Стройната му фигура е излъчвала покоряващо величие, сила и благородна гордостъ. Неговиятъ орловъ, проницател-

ленъ погледъ, мъжествената му походка съ издавали единъ непоколебимъ духъ и твърда воля. Каждратътъ му коси съ огньочервенъ оттенъкъ, големите му мустаци и раздвоената му брада съ украсявали една хубава глава — винаги гордо изправена. Финните черти на неговото лице, бѣлата му кожа и сините, сякашъ изписани вени по слѣпите очи и ръцете, съ били твърде характерни за тоя истински аристократъ по духъ и външностъ. Той е билъ рѣдко чистопътенъ човѣкъ, винаги спретнатъ, изискано облѣченъ. Неговата елегантна фигура е била особено интересна съ аления фесъ на главата. Славата му на хубавецъ се е носила изъ цѣлия градъ. Често пѫти Шипските ханъми съ предпочитали да купуватъ платове отъ дюкяна на брата му Арсо Лазаровъ, водени отъ скритото желание да видятъ тамъ очарователната фигура на Тодора. Но рѣдката хубостъ на него-

вата външностъ не била толкова властна и нейното влияние не било толкова неотразимо, ако отъ всѣки неговъ погледъ, отъ всѣки неговъ жестъ не е лъхала една голема вътрешна сила, която е импонирала дори и на най-големите турски властници и катили въ родния му градъ. При здѣска среща съ него тѣ съмѣтали за най-големъ началникъ на комитетъ, за нѣщо много повече отъ турски валия и това за тѣхъ е било напълно естествено, напълно въ реда си. Тодоръ е знаялъ съвършено говоримия и писменъ турски езикъ, та всички турци съ го почитали като способенъ, знаещъ човѣкъ.

За времето си Тодоръ Лазаровъ е билъ доста образованъ — свѣршилъ е въ Солунската българска гимназия шестия класъ. Това образование е допринесло твърде много, за да се развиатъ нашироко неговите вродени дарби. Защитата си презъ

време на процеситѣ, въ които е билъ замѣсванъ, той винаги е водель самъ. Това за него едвали е било трудна работа при неговата интелигентност и блестещъ умъ.

За своите сънародници Тодоръ Лазаровъ още приживе е билъ истински герой — никой не се е съмнявалъ въ неговото призвание на народенъ водачъ. Влиянието му въ цѣло Щипско, особено въ града, е било огромно. Волята му е била законъ, всѣко негово нареждане е било изпълнявано безпрѣкословно, съ обща готовност е било възприемано всѣко негово начинание. Презъ 1905 година, край Щипъ, сѫ били убити отъ турци двама българи-кираджии. Въ отговоръ на това злодеяние

думи съ него. Той е билъ твърде демократиченъ, съ добри обноски; една приветлива, приятелска усмивка никога не слизала отъ хубавото му лице. Винаги е билъ добре разположенъ и веселъ, дори въ тежки моменти. Сладкодуменъ събеседникъ, той винаги е завладявалъ слушателитѣ си. Презъ време на престояването си въ Прищинския затворъ той попада всрѣдъ една група отъ диви арнаути затворници, които въ скоро време успѣва да опитоми така, че и по-късно мнозина отъ тѣхъ сѫ го търсили, уважавайки приятелството му, разчитайки на неговата закрила. На заточение въ Шамъ-Тара-булусъ той е билъ затворенъ ведно съ една пъстра тълпа отъ представители на всевъзможни народности. Затворниците жестоко сѫ враждували помежду си. Тодоръ успѣлъ да възвори редъ между тѣхъ, да ги укроти, та всички сѫ го търсили да урежда взаимните имъ разправии. Тукъ много му е помогалъ арабскиятъ езикъ, който е научилъ много добре за едно кратко време. Не е трудно, следователно, да си представи човѣкъ съ каква обичъ и съ какво уважение се е ползвувалъ Тодоръ всрѣдъ своите сънародници въ родното си място, сподѣляйки съ тѣхъ общите страдания и тежестите на борбата.

Въ течението на редица години животътъ на Тодоръ Лазаровъ е тѣсно свързанъ съ революционното движение въ Щипско. Той съ цѣлото си сѫщество, и духомъ и тѣломъ, е принадлежалъ на народното освободително дѣло. Дълги години наредъ, ведно съ Мише Развигоровъ, той е центърътъ на народните работи въ родното си място,

Ръководното революционно тѣло въ гр. Щипъ, начело съ Тодоръ Лазаровъ.
Отляво къмъ дясното: Тодоръ Лазаровъ, Иванъ Панайотовъ, Коце Гочевъ и Мише Бачовъ.

Тодоръ е наредилъ да се обяви въ Щипско бойкотъ отъ страна на българското население срещу турцитѣ. Бойкотътъ е билъ проведенъ съ пълно единодушие и дисциплина. Въ града бойкотътъ е билъ обявенъ съ камбаненъ звънъ и въ началото цѣлата чаршия е била затворена. Пратено е било нареждане по селата — никой селянинъ да не идва на пазаръ въ града. Турцитѣ сѫ се видѣли въ чудо: нѣколко дена наредъ не сѫ могли да купятъ или да продадатъ нѣщо на българинъ. Никой отъ тѣхъ не се е съмнявалъ, че бойкотътъ билъ заповѣданъ отъ Организацията, а Организацията за турцитѣ е билъ Тодоръ. Презъ лѣтото на сѫщата година, въ с. Лезово бива заграденъ отъ аскеръ Мише Развигоровъ, ведно съ четата му. Благодарение на своя голѣмъ авторитетъ Тодоръ веднага организиралъ революционните сили въ околията и въ съседните околии, а сѫщо и въ града, за единъ ударъ срѣту аскера, та по тоя начинъ да бѫде спасенъ Развигоровъ съ другарите му. До изпълнението на тая решителна акция не се е стигнало, само поради туй, че Мише Развигоровъ малко преди това успѣлъ самъ да си пробие путь.

Тодоръ Лазаровъ е покорявалъ сърдцата на всички, които сѫ имали случай за размѣнянѣтъ две

първенецъ между народните ратници, особено въ града.

Той е между първите отъ Щипските граждани, които още презъ 1894 година сѫ влѣзли въ редовете на ВМРО. Даме и Гоце сѫ били твърде много улеснени отъ него при основаването на мѣстната революционна организация въ Щипско — нѣщо повече дори: безъ неговата помощъ тѣ едвали биха могли да сложатъ така бързо и така сигурно основите на революционното дѣло въ тоя македонски край. Преди това Тодоръ е зималъ най-живо участие въ народните работи като постояненъ председателъ на черковно-училищното настоятелство въ града, безъ, сѫщевременно, да е билъ чуждъ на революционната идея. Когато е напусналъ Солунската гимназия — едва осемнайсетъ годишенъ младежъ, при единъ обискъ въ кѫщата му е билъ на мѣренъ купъ революционна литература, съ която Тодоръ е снабдявалъ своите другари и съграждани. Съ една дума, още въ зората на революционното дѣло въ Щипско той зима най-живо участие съ една беззаветна преданостъ къмъ народния идеалъ, съ пълно себеотрицание, съ безрезервна готовност за всѣкакви жертви, безъ да се разклонеба нито за мигъ предъ непосилните страдания,

които е тръбвало да преживее като революционенъ ратникъ.

Още презъ 1896 година Тодоръ Лазаровъ, ведно съ другарите си Мише Развигоровъ и Гьошо Гочевъ приематъ една малка революционна акция, която е имала за цель да пресъчне пътя на сръбската пропаганда въ Шипъ. Проводникъ на тая пропаганда е билъ Шипскиятъ младежъ Йорданъ Бабамовъ, който се е училъ въ Сърбия и следъ завръщането си въ родния си градъ е започналъ чрезъ подкупи и други подобни сръдства да насаждда сърбоманството срѣдъ своите съграждани. Предупреждаванъ е бивалъ на нѣколко пъти да се откаже отъ пакостната си дейност и да напусне града, докато, най-сетне, станало нужда да биде прогоненъ насила. Лазаровъ, Развигоровъ и Гочевъ влизатъ презъ една нощъ въ къщата му и го набиватъ. Бабамовъ се оплаква на турската власт и тримата другари биватъ осъдени на затворъ и парична глоба.

Презъ време на голѣмата Винишката афера въ 1897 година, между другите арестувани, е и Тодоръ Лазаровъ. За него, обаче, никой не е отворилъ уста да каже, че е участникъ въ революционните работи. Впоследствие дадена е била амнистия, като 4 — 5 души, въпрѣки амнистията, сѫ били задържани въ затвора, а всички останали тръбвало да дадатъ клетва, въ присъствието на двама специално изпратени паши — Енверъ-паша и Садъкъ-паша, че нѣма за въ бѫдеще да работятъ противъ държавата. Тодоръ Лазаровъ отказалъ да даде подобна клетва и отново билъ върнатъ въ затвора. Когато двамата пashi се убеждаватъ, че нѣма да успѣятъ да изтрѣгнатъ отъ него исканата клетва, тѣ биватъ принудени да отстѫпятъ предъ неговата смѣлост и упоритост и да го освободятъ.

Презъ 1899 година Тодоръ отново попада въ затвора, въ свръзка съ устроеното отъ него нападение върху турския шпионинъ Георги Ивановъ отъ Виница. Нападението излиза несполучливо и шпионинътъ посочва Тодора като най-голѣмъ виновникъ въ случая. Турцитъ го арестуватъ веднага и съ следствието се заема тогавашниятъ полкови командиръ въ града, Шаикъ-бей, който и преди този случай е търсилъ начинъ да убие Тодора. Още при залавянето му Тодоръ е заявилъ, че нѣма да позволи да бѫде насиливанъ. Шаикъ-бей, отъ страхъ предъ опасния арестантъ, водилъ следствието въ присъствието на 5 — 6 души кюрди, негови войници, но, въпрѣки туй, още при първия му опитъ да удари Тодора. — последниятъ се хвърля върху него, сякашъ да го разкъса съ ръце. Войниците, обаче, свалятъ на пода смѣлия бунтовникъ и го подлагатъ на жестокъ побой. Въпрѣки всички мъчения, Тодоръ не е далъ никакви показания — презъ цѣлото време упорито е мълчалъ. Хвърлятъ го наново въ затвора, дето престоява до зимата, когато го пренасятъ въ Скопския централенъ затворъ — Куршумли ханъ. Следъ известно време, ведно съ други затворници, той бава премѣстенъ въ Прищинския затворъ. Тоя път Тодоръ Лазаровъ престоява затворенъ цѣли четири години. Презъ това време именно, вследствие изтезанията и тежкия затворнически животъ, въ неговите гърди се загнѣздва туберкулозата, която го измѣжва до края на живота му. Къмъ края на 1902 година той бива освободенъ и веднага интерниранъ въ Солунъ, дето още съ пристигането си се поставя въ услуга на Централния революционенъ комитетъ.

Презъ 1903 година, непосредствено следъ голѣмитъ атентати въ Солунъ, ведно съ всички арестувани българи, въ затвора попада и Тодоръ Лазаровъ, който е билъ подложенъ на мъчение и жестокъ побой. Оттукъ той е билъ интерниранъ въ родния си градъ Шипъ, дето поема ржководството на революционно Шипско. Това трае до 1905 година, когато ведно съ Д-ръ Петър Кушевъ, отъ Велесъ, биватъ арестувани и откарани въ Скопие. Арестуването сега е било последствие на залавянето на една архива, въ която е билъ

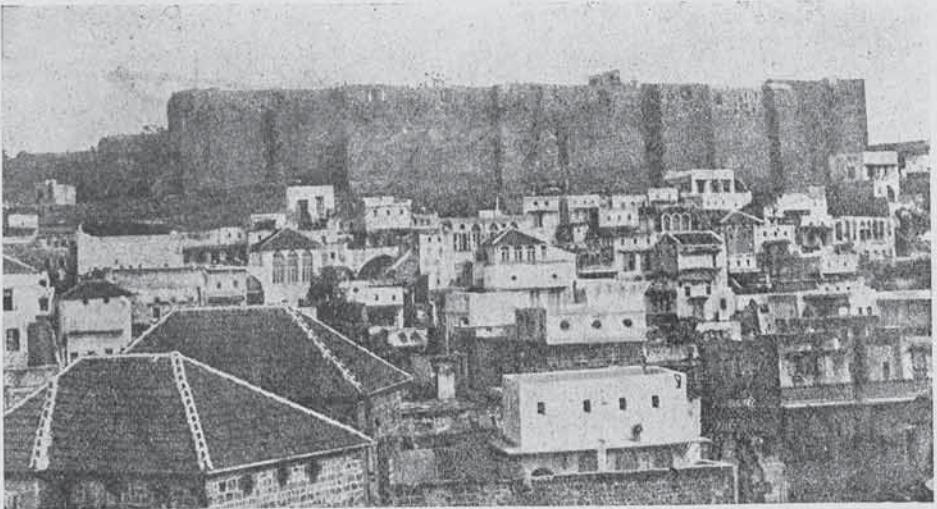

Килията на Тодоръ Лазаровъ и Д-ръ Петъръ Кушевъ въ Шамъ-Тара-булуския затворъ.

откритъ псевдонимътъ на Тодора. Отъ Скопие арестуваните сѫ били откарани въ Солунъ, после въ Смирна и оттамъ въ Шамъ-Тарабулусъ, дето престояватъ като заточеници до хуриета. Двамата заточеници сѫ били осъдени на строгъ тъмниченъ затворъ, като хора, които устройвали убийства. Животътъ презъ време на заточението за Тодора е билъ едно непрекъснато страдание, което е започнало още по пътя за Мала Азия. когато е тръбвало да пътува окованъ въ тежки вериги. Поради разклатеното му здраве, животътъ тукъ за него е билъ тройно по-тежъкъ. Месеци наредъ той е прекарвалъ при убийствени условия, въ задушни, смрадни и пропити съ влага килии. Него-виятъ духъ, обаче, както винаги, останалъ несломимъ: съ търпение понаса тежките страдания, нарича време да бѫде полезенъ за другите и дори често се опитва да се шегува, за да облекчи и обнадежди своите другари по участъ.

Следъ освобождението му отъ заточение, Тодоръ се връща въ родния си край и веднага се

залавя за народните работи, въ кръга на новите възможности след хуриета, безъ, обаче, ни най-малко да върва въ искреността на турците. Жестоката болест скоро го принуждава да замине за Швейцария, за да се лъкува, обаче, той не до чаква края на единъ нуженъ за изцъряването му срокъ и бърза да се приbere въ София, дото поема длъжността на задграниченъ представител на ВМРО. Смъртоносната болест все повече разяжда неговия организъмъ, но Тодоръ непрестанно чува въ сърдцето си зова на своята Родина, върата му въ близкото ѝ освобождение расте и му вдъхва нови сили за неуморна работа, която върши съ една чудна енергия дори въ днитѣ, когато неговата плътъ е била вече сразена и той не можалъ

Изгледъ на града Шамъ-Тарабулус и крепостта му, където е билъ заточенъ Тодоръ Лазаровъ.
Този градъ се намира въ Сирия (Мала-Азия).

да напуска леглото си. Въ София Тодоръ е тръбвало да понася не само бремето на грозната болест, не само трудностите на работата, но и оскръблението на разни скудоумци измежду върховистите, които сѫ искали да отнематъ огънъ неговите ръце повъреното му дѣло на Македония. Тодоръ, обаче, всичко понася съ свойствената му твърдост и до последния си дъхъ оставя въренъ на себе си.

Духовниятъ образъ на Тодоръ Лазаровъ, неговиятъ умъ, воля и характеръ предизвикватъ искрено възхищение и дълбока почтъ. Той е билъ незамѣнимъ другаръ и приятелъ. Всѣка негова стъпка въ живота и дѣлъто му е отбелязана съ знака на едно рѣдко благородство. Той е билъ любезенъ съ всѣкиго, неговите голѣми грижи, огорченията му, неговата лична мѣжа винаги сѫ стоели задъ една весела усмивка — признакъ на една ведра,

чиста душа и на характерния за привъзания народъ водачъ, за водача на единъ поробенъ народъ, стоицизъмъ. Тодоръ Лазаровъ е страдалъ презъ живота си както малцина други отъ неговите другари, но тежките страдания не сѫ успели да хвърлятъ и най-малка сѣнка въ душата му. Непрестъхващиятъ източникъ на неговите сили е била неизмѣримата му любовъ къмъ Македония и къмъ нейното дѣло. За него не е сѫществувало нищо друго освенъ Македония. Той е носилъ съ гордостъ името революционеръ, съ пълно съзнание за своята задача като македонски борецъ. Той е билъ човѣкъ твърде демократиченъ, но винаги достатъчно строгъ и къмъ себе си и къмъ другите, когато е тръбвало да се изпълни дадена задача.

Честенъ и справедливъ спрямо другите — отъ себе си Тодоръ винаги е искалъ най-голѣмата жертва. Той не е търсилъ награди — единствената награда за него сѫ били радостите на непоколебимата му вѣра въ освобождението на Македония, а сѫщо и любовта, съ която го е обкръжавалъ народътъ, въ името на който народъ живѣ, страда и умре.

Начинътъ, по който е умрълъ Тодоръ Лазаровъ, е напълно логиченъ край на неговия животъ. Обявяването на мобилизацията за Балканската война го заварва въ София, на легло. Коварната болест е изсмукала неговите сили и той не е могълъ да последва другарите си, които сѫ се отправляли вечекъмъ бойните полета. Лазаровъ дъл-

боко е вървалъ, че започващата се война ще донесе постигането на големия народенъ идеалъ — автономна Македония, а често е казвалъ презъ живота си, че истинските борци за свободата на поробена Македония тръбва да изгорятъ всрѣдъ стихията на събитията, които ще донесатъ тая свобода. Неговиятъ най-голѣмъ блѣнъ е билъ да умре за тая свобода — блѣнъ на безпримѣренъ борецъ за народното добруване, на беззаетенъ идеалистъ. Презъ нощта на 15. срещу 16. (ст. ст.) септемврий 1912 година, когато смѣта, че настъпва великиятъ моментъ на македонското освобождение — Тодоръ Лазаровъ се самоубива въ стаята си, зададе изпълни волята му да биде между първите воини, паднали въ настъпващата освободителна война.

Достоенъ край на достойния животъ на единъ избраникъ.

(Отъ в. „Свобода или Смърт“, брой 137, отъ м. октомври 1932 г.)

Ново време иде

Нѣмѣшъ ти, гаснѣшъ, Родино ненагледна,
Сирота си, несправна, раздрана си, печална;
Но сѣ-пакъ ти живѣшъ съ надежда най-последна,
Че скоро ще възкръснешъ въ зората триумфална.

И ето вечъ лѣжатъ, неправдата свѣтовна
Люлѣ се, топи се въ агония безкрайна,
И земний адъ ще рухне въвъ ера най-чутовна,
Че ново време иде съсъ бѣдната сияйна.

Къмъ Бистрица омайна — съсъ новия Илинденъ,
Къмъ гордия Пелистеръ, Бозъ-дагъ и буйна Мѣста,
Атона Светогорски — съ християнския Великденъ, —
Тебъ... цѣла Македонъ — съ брилянти на невѣста.

Търпишъ ти, геройно, търпишъ и се надѣшъ,
Че свобода ще грѣйне, звезда ни лжезарна
Отъ запада, отъ Охридъ — отъ памтивѣка знаешъ
Народното сказанье, тазъ тайна легендарна.

Отъ тазъ светиня Охридъ и Шара-великанъ
Вулканъ ще да изригне, титанъ мълниеносенъ
И всичко ще залѣ съсъ пѣсенъта „Осанна“:
Къмъ Вардаръ и Струма — съсъ зовъ победоносенъ,

Единъ голъмъ дарител

Г-жа Луиза Димитъръ М. Станишева

На 7. този месецъ ноемврий, предъ пълния съставъ на Ржководното тѣло на Илинденската организация се яви видниятъ Софийски гражданинъ г. Димитъръ Миновъ Станишевъ и прочете следващето писмо:

До Господина Председателя
на Илинденската организация

Уважаеми Господине Председателю,

По време конгреса на Организацията ви, като чедо на многострадална Мекедония, отидохъ при г. Стефанъ Аврамовъ, отъ когото, като секретаръ на конгреса, искахъ да узнае решенията на конгреса. Последниятъ, между другото, ми заяви, че ПОСМЪРТНАТА КАСА при Организацията не разполага съ суми, за да плаща посмъртните вноски на починалите илинденци.

Предвидъ на това, че тия именно илинденци, останали сега въ нищета, въ младинътъ си се отрекоха отъ домъ и огнище, отъ всички земни материали облаги и станаха зидари за изграждането на Македонското освободително движение, азъ съзнавамъ, че тия останали живи илинденци сѫ останали безъ всъкакви срѣдства за преживяване, а камо ли да могатъ да се отчитатъ предъ своята Организация. Затова ние — останалите тѣхни сънародници, живѣщи въ свободна България, които все пакъ имамъ по нѣщо да преживяваме — сме длѣжни да се притечемъ на помощъ на тия наши национални герои, които се бориха за родъ и Родина. Имамъ, проче, нескромностъ — отъ мое име и отъ името на моята съпруга Луиза Д. Станишева — да Ви предложа една скромна сума отъ 15,000 лева въ полза на ПОСМЪРТНАТА КАСА на нашите ветерани, които, моля, да приемете, че предвидъ, че това го правя съ горещото желание дано тоя малъкъ приносъ буде последванъ отъ мнозина наши сънародници, които иматъ излишни срѣдства.

Димитъръ Миновъ Станишевъ

Повтарямъ, блазня се отъ надеждата да вѣрвамъ, че той малъкъ приносъ къмъ ПОСМЪРТНАТА КАСА на илинденци ще буде последванъ отъ много такива приноси, защото ИЛИНДЕНЬ и ИЛИНДЕНЦИ ще пребаждатъ въ историята на нашето малко племе, борещо се съ вѣра въ бѫдещето.

София, 7. ноемврий 1932 година.

Съ почитъ:

Следъ прочитането на писмото и приемането на дарението, председателът на Ржководното тѣло съ възторжени слова изказа на дарителя благородността на всички илинденци за благородния му жестъ, а на 14. този м. ноемврий Ржководното тѣло провъзгласи г. Димитъръ М. Станишевъ и неговата съпруга, г-жа Луиза Д. Станишева, за благодетелни членове на Илинденската организация.

ДИМИТЪРЪ М. СТАНИШЕВЪ е роденъ въ гр. Галичникъ на 9. мартъ 1861 г. Първоначалното си образование получилъ въ родния си градъ, а следъ това е билъ възпитаванъ отъ покойния си чично — българскиятъ митрополитъ Паргений Нишавски.

Презъ 1885 година той е взелъ активно участие въ срѣбъско-българската война съ третата чета на Софийското опълчение, като следъ превзи-

мането на гр. Пиротъ Станишевъ е билъ назначенъ помощникъ полицмейстъръ. Дълги години той бъше чиновникъ въ Министерството на благоустройството.

Презъ м. ноемврий 1915 г., когато Галичникъ биде освободенъ отъ българските войски, Димитъръ М. Станишевъ повиква у дома си новоназначения Галички околийски началникъ Апостолъ Христовъ, комуто, въ присъствието на съпругата си Луиза Станишева, преизпълненъ отъ радостъ, че Македония е вече свободна и виждайки предъ себе си първия български околийски началникъ на Галичникъ, го приветствува съ следните слова: „Бидейки щастливъ да стисна ръката на нашия пръвъ околийски началникъ, дължа да съобща

На полска работа въ македонско село.

Вамъ моето и онова на съпругата ми желание и съ одобрението на майка ми, на баща ми и на постария ми братъ, това здание отъ три етажа, въ което сега живѣемъ, ПОДАРЯВАМЕ го на града Галичникъ, за да се издръжатъ отъ неговите доходи бедни деца отъ Галичникъ и Галичка околия, като Ви моля отъ мое име и отъ името на съпругата ми Луиза да оформите съ Галичката община това наше дарение. Съобщавамъ Ви още, че, ако стане нужда съ нѣщо да се помогне на тамошното население, съмъ на разположението му“.

Това дарение, направено отъ Станишева и съпругата му, следкато бива съобщено въ Галичникъ, въ едно околийско събрание Станишевъ бъде избранъ за председателъ на Спомагателния комитетъ въ София, който да се грижи за прехраната на Галичката околия. Презъ цѣлия периодъ на свѣтовната война Станишевъ всецѣло бѣ въ услуга на Галичкия районенъ комитетъ при С. Г. О. П.,

благодарение на което ценно съдействие въ планинската Галичка околия не се допусна ни една жертва отъ гладъ. За тази му преданостъ къмъ своя роденъ край, презъ 1918 г., въ едно общо околийско събрание въ Галичникъ, отъ името на цѣлото население му се изпрати единъ благодарственъ адресъ на платно съ Галичи шевици.

Димитъръ М. Станишевъ, виждайки, че отново поробениятъ Галичникъ не може да се ползува отъ неговия даръ, подари горепоменатата си триетажна къща въ София на Министерството на просвѣтата презъ 1931 г. и това дарение биде прието съ законъ чрезъ Народното събрание и се образува благотворителенъ фондъ „ЛУИЗА и ДИМИТЪРЪ СТАНИШЕВИ“, отъ който фондъ ще се отпускатъ стипендии на бедни българчета, родени или по произходъ отъ Македония, включително Галичка околия, Царибродско, Трънско и Босилеградско за следване въ разни висши учебни заведения въ България и странство. За тази му благотворителност Димитъръ Станишевъ е награденъ отъ Н. В. Царя съ декорацията на „Българска признателност за човѣкълюбие“, III. степень, а Галичко-Рѣканското братство въ София го избра за почетенъ председателъ.

ЛУИЗА М. СТАНИШЕВА е родена въ гр. Грацъ — Австрия, на 21. августъ 1877 год., отъ майка нѣмкиня и баща хърватинъ. Макаръ католикиня, следъ оженването си тя приема православната религия, за да може да се сближи съ второто си отчество.

Презъ време на войните тя взема активно участие като сестра изъ болниците, а впоследствие стана преводчикъ при болница на австрийската мисия на Д-ръ Ер. Суханекъ. За тая нейна дейност тя бѣ наградена отъ ерцхерцогъ Францъ Салваторъ съ медала на австрийския „Червенъ Кръстъ“, а отъ покойната българска царица Елеонора — съ медала на българския „Червенъ Кръстъ“ съ декорация.

Като председателка на дамския спомагателенъ комитетъ по прехраната на Галичникъ и околията му презъ свѣтовната война, тя е изпълнила своя дългъ. По настоящемъ е почетна членка на Галичко-Рѣканското благотворително братство „СВЕТИ ИВАНЪ БИГОРЪ“.

Като дарителка и благодетелка г-жа Луиза Д. Станишева е наградена отъ Н. В. Царя съ декорацията на „Българска признателност за човѣкълюбие“, II. степень.

Седмиятъ редовенъ конгресъ на Илинденската организация

Той се състоя на 30. и 31. миналия м. октомврий въ присъствието на 45 делегати, дошли отъ разни краища на България, за да манифестиратъ своето единодушие и силното желание да продължатъ борбата докрай.

Конгресътъ бѣ откритъ отъ председателя на

Ржководното тѣло на организацията г. Кирилъ Христовъ, който, между другото, каза:

„Времената, които преживяваме, сѫ твърде нерадостни. Тукъ, въ България, бушува ужасна материална криза и морална разруха, които тросятъ душите на българите, а тамъ, въ свещената наша

родна земя, царува мракъ и нечувана тирания. Отъ страна на изобилието, днесъ Македония е обърната на страна на мизерията и нашите братя тамъ сѫ осаждени на гладна смърть. И когато синъ изпрати лептата си, за да облекчи участъта на своите родители, властите задържат сумата за погашение наложенитѣ „прирѣзи и порѣзи“, които хората не могатъ да изплатятъ, па макаръ и децата да биха си продали.

Когато четемъ редоветѣ, писани съ кървави сълзи и достигнали като по чудо до насъ, предъ

Членът на Върховния комитетъ на Тракийската организация г. Калоянъ Бобевъ поднесе поздравителъ на тая организация съ думите: „Нѣма тракиецъ, който да не произнася съ чувство на въодушевление легендарното име Илинденъ, което възбужда спомени за ония славни дати, когато българите отъ Македония и Тракия въстаха противъ черната и непоносима турска тирания.“

Илинденъ и Преобръжение затвърдиха нашата братска солидарност, въ името на която ние идвамъ да Ви поздравимъ и да Ви пожелаемъ най-скорошно

Делегатите на конгреса.

насъ се очертава картина, която е представлявала Франция отпреди революцията, когато 18 — 20 годишни моми и момци представлявали хилави и немощни старци и когато цѣлятъ народъ е въстанилъ като единъ, за да провали тиранията.

И като виждаме това, не чувствуваме ли, че насташа деня на кървавата отплата, когато поробените ще отхвърлятъ отъ гърба си нахалния нащественикъ, чито дни сѫ отдавна прочетени.

Хървати, Словенци и всички други прегръщатъ нашия начинъ за борба и скоро ще се провали шумадийскиятъ шовинистъ и ще настане блаженство, за което ратуваме отъ 40 години насамъ.

Да не ни отчайва помощта, която нему се дава отъ възвестителката на принципите на свободата, братството и равенството — преди 20 години ние сломихме подкрепения отъ много по-силън защитникъ азиатски сатрапъ“.

Временниятъ председателъ г. Димитъръ Ивановъ предложи и конгресътъ избра за постоянно бюро: г. Петъръ Ацевъ, председателъ; г. Владимиръ Карамфиловъ, подпредседателъ и секретари г-да Стефанъ Аврамовъ и Траянъ Коновъ.

осъществяване заветите на героите отъ Илинденската епопея.

Нашиятъ потисникъ днесъ не е единъ и сѫщъ, но целитѣ ни сѫ едини и сѫщи. И вие и ние работимъ за доброденствието и величието на българския народъ. Ние пакъ сме готови да се наредимъ до Васъ за извоюване на славната македонска свобода, за която се пролѣ много българска кръвъ“.

Изслушана съ голѣмо внимание, тази речь бѣ изпратена съ бурни акламации отъ страна на делегатите.

Господа Георги Кондовъ, Петъръ Господиновъ, запасниятъ полковникъ Петъръ Дървинговъ и Евтимъ Стефановъ поднесоха приветствията на Националния комитетъ на македонските благотворителни братства въ България, на Добруджанцитъ, на Македоно-Одринското опълчение презъ Балканската война и на Западните покрайнини съ слова, които предизвикаха сълзи отъ умиление и радостъ.

Представителката на Македонския женски съюзъ, г-ца Стефана Христова, каза следната трогателна речь:

„Илинденци, нося ви приветъ отъ македонската жена и девойка.

Стари борци, въ този мигъ ние всички сме тукъ и предъ днния ви подвигъ съ трепетъ и смирене скланяме глави.

Творци на една велика епopeя, ние знаемъ, че ви дължимъ.

Въ една епоха на черенъ мракъ и тирания вие подехте смѣло великата борба за свобода на Родината. И съ единъ устремъ и лудъ вихъръ се понесохте напредъ, като показахте на свѣта, че Македония е и че иска да биде.

Вие бѣхте тѣзи, които смѣло понесохте първи знамето и на което съ собствената си кръвь написахте: „Свобода или смъртъ“ — светъ лозунгъ, на който и днесъ служатъ още борците за свободата.

Съ пълна вѣра подехте вие неравната борба и съ жаръ сложихте всичко предъ олтаря на Македония. Много отъ васъ съ възторгъ и самоотверженост лѣха кръвта си по бранните полета, за да скѫсатъ веригите на турското робство.

Бюрото на конгреса:

Отляво къмъ дясно: Стефанъ Аврамовъ, секретаръ; Петъръ Азевъ, председателъ; Владимира Ка-
рамиловъ, подпредседателъ и Траянъ Коновъ, секретаръ.

Фото „Вита“

И когато мечтите ни рухнаха и зла оръсъ ни хвърли въ ново робство — вие, покрусени, съдохте чела. Но това бѣ само за мигъ. Предъ новата опасност вие, стари войни, калени въ битки страшни, свихте мрачно чело, спогледнахте се мълкомъ, дадохте си клетва: „До единъ!“ и тръгнахте напредъ презъ пепелището на скъпата Родина. Около своето знаме вие събрахте всички ни.

Душата ни трънне, като ви виждаме днесъ.

Оредѣли сѫ вашите редици. Но това не сломява нито васъ, нито насъ.

Вие можете да бѫдете горди, защото борбата за вашата заветна мечта е подета отъ младото поколѣние и на нея днесъ се служи съ жаръ, както преди.

Днесъ ние следваме пътя, който начертахте съ светата си кръвъ. И даваме обетъ предъ васъ, илинденци, че макаръ и бавно, ние все ще вървимъ напредъ, къмъ върха — нагоре.

И, стигнали тамъ, ние ще развѣмъ гордо знамето, на което ще стои надписъ: „Македония на Македонците“.

Слава и честь на падналите въ боѣбата; въра и мощъ на борците — за великата свобода на народа ни“.

На всички приветствия отговори съ подхождащи думи председателъ на конгреса.

Прочете се отчетъ на Ржководното тѣло и се пристъпи къмъ дебатите. Всички говоривши одобриха дейността на Ржководното тѣло и посочиха мѣроприятията, които трѣбва да се предприемат отъ бѫдещата управа за стѣгане редоветъ на организацията и за стабилизиране фонда „Посмѣртна каса“. Обяви се идната 1933 година за „Юбилейна“ и се натовари Ржководното тѣло да издаде специаленъ сборникъ по случай тридесетгодишни-

ната отъ Илинденското вѣстание. Следъ приемане необходимите измѣнения въ Устава на организацията и бюджета за идната година, гласува се резолюцията и се пристъпи къмъ изборъ на ново Ржководно тѣло.

Натоварената за това комисия посочи за Ржководно тѣло господа Кирилъ Христовъ, Петъръ Мърмевъ, Лазаръ Томовъ, Христо Шалевъ и Лазаръ Гошевъ.

За тѣхни подгласници бидоха избрани господа Никола Кировъ, Проданъ Христовъ и Александъръ Сапунджиевъ.

За контролна комисия бидоха избрани господа Георги Бѣлевъ, Антонъ Кецкаровъ и Траянъ Коновъ.

При общъ ентузиазъмъ и най-крепки надежди за скорошното сбѫдане народните идеали, конгресът бѣ закритъ отъ председателя г. Петъръ Азевъ, които благодари на всички за указаното внимание и тактъ.

Конгресът единодушно гласува следната

РЕЗОЛЮЦИЯ :

Седмият редовенъ конгресъ на Илинденската организация, състоялъ се въ София на 30. и 31. октомври 1932 год., като вее предвидъ:

1) Че създаденото следъ всеобщата война, чрезъ престъпните договори за миръ, положение въ Македония, вместо да разреши балканската проблема, засили още повече старата вражда между народите иstoi като Демоклиевъ мечъ надъ Европа;

2) Че сърби и гърци, на които тѣзи безчовѣчни договори дадоха лъвски части отъ Македония, продължаватъ политиката на денационализация и изтребление на нейното най-будно население съ единични и масови убийства, арести, гра-

бежи и пожарища, съ инсценирани политически процеси, жертвите на които и дено днешен бликатъ по островите и занданите на Гърция и Сърбия, съ изнудването на имота и честта на населението, съ похищението на всички му национални, културни и политически ценности и права, които това население имаше и упражняваше при турския режимъ,

РЕШИ:

1) Да издигне гласъ на високъ протестъ срещу империалистическите договори, които слизатъ победителки преди 12 години, въ делириума на мъсть, садизъмъ и опиянение въ Нюйорк, изковаха, както и срещу варварската политика, която сателитизира гърци и сърби безнаказано продължаватъ въ Македония съ суворовската на срѣдновѣковната инквизиция;

2) Апелира къмъ свѣтовната демокрация и общочовѣшката съвѣтъ да издигнатъ гласъ въ полза на онеправдани и поробени народи въ Македония подъ гръцка и срѣбска власт за възстановяването на похитените имъ национални, културни и политически права, както и гласъ на протестъ срещу коварната дипломация, която, вместо миръ и разбирателство между народите, създаде и продължава да създава условия за нови и по-страшни капанки между народите — което неминуемо ще доведе до унищожаването на европейската култура отъ самите представители на последната.

Апелира къмъ сѫщата съвѣтъ на демократията да иска една международна анкета, която ще потвърди черното и страшно робство въ Македония и невъзможността да продължава това положение на нѣщата, безъ рисъкъ за мира на Балканите и Европа, и като последица отъ този актъ да иска разрешението на Балканската проблема съ създаването отъ Македония на една свободна и независима отъ балканските държави политическа единица;

3) Апелира къмъ българското правителство да изпълни своя племененъ дългъ къмъ Македония — да се застъпи най-

енергично за правата на потиснатите българи и покровителстването им във Гърция и Югославия;

4) Апелира къмъ българските журналисти да се застъпят най-енергично за правата на поробените българи като за висши племенни интереси;

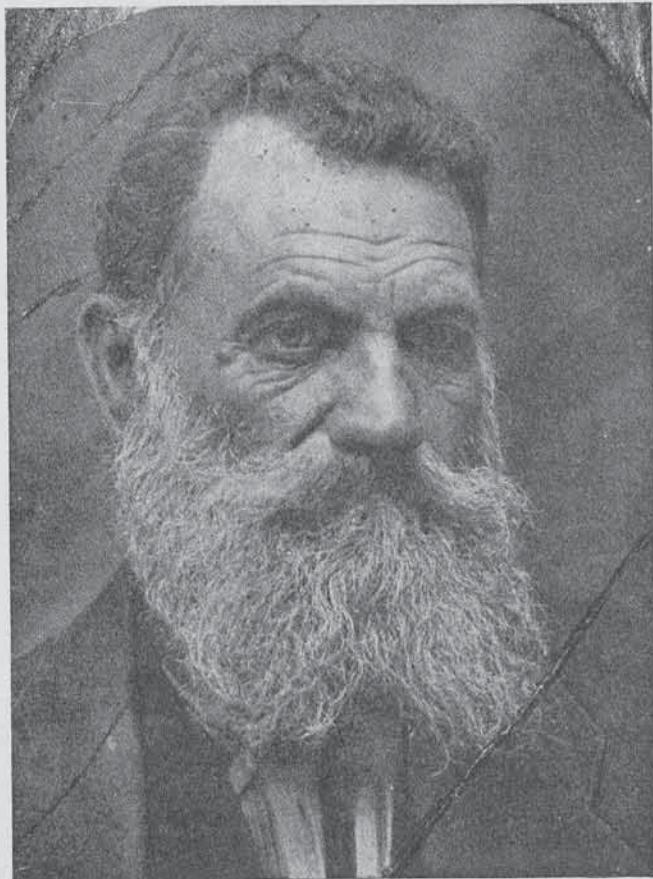
5) Илинденци, върни на завета на Даме Груевъ, Пере Тошевъ, Гоце Делчевъ, Христо Матовъ и Тодоръ Александровъ, заявяват, че Македония ще продължи борбата съвсички сърдства, които жестокостта на сърбите и гръците и установението от тяхъ кървавъ режим има налагат, за да стигнат до лягъння от тяхъ идеал — свободна и независима Македония;

6) Илинденци приветствуват своите най-млади другари, които подъ знамето на ВМРО, съ пушка в ръка, продължават свещеното дъло на Македония и им пожелават най-скорошно оживествяване на общия македонски идеал.

Илинденци приветствуват братския съюз между борците на Македония. Хърватско и Пречанският сърби, който съюзът е най-силното доказателство за правото и величието на нашата народна борба, като пожелават най-ближкия разгромъ на сатрапската и недостойна сърбска държава, надъ развалините на която като Фениксъ да изникнат свободните Македония, Хърватско, Черна-Гора и Словенско.

Аргиръ Наковъ Манасиевъ

На 7. септември т. г., следъ дълго боледуване въ Горна-Джумая, се помина Аргиръ Наковъ Манасиевъ. Той е единъ отъ първите пионери и ратници въ македонското освободително движение, който съ неуморима енергия, съ твърда воля и такът допринесе твърде много както за разширяването и засилването на революционната организация въ Гевгелийската, Ениджевардарската и Солунската околии, така и въ отстояването на българския позиции въ Гевгелийско срещу явните и тайни нападения на гръцката пропаганда — тази безрезервна съюзница на официалната нѣкогашна Турция. Като се взре човѣкъ въ Аргировото минало и въ дѣлата му, предъ всѣки се изпрѣчва величавата и благородната му фигура. Въ продължение на 40 години Аргиръ Манасиевъ, като достоенъ синъ на измъжчена Македония и нейнъ избраникъ, бди за освобождението на любимата си Родина; като постояненъ и преданъ членъ на революционната организация, той действува винаги и въ всички случаи по статутите и; като висококултуренъ човѣкъ, той работи съ удивителенъ такът за омекотяване на отношенията между иновѣрните си сънародници и разномислещите си другари революционери; а като истински синъ на борческа и героична Македония, сражава се той съ турска войска и бashiбозукъ и съ гръцки андарти и отбива тѣхните нападения. Предаността му къмъ измъжената и разпокъсаната Родина не го напуска и презъ преклонната му възраст и презъ тежкото му боледуване, когато на своя почитателъ отъ младата

сѫ братия, та нѣма защо да се ненавиждатъ. Презъ 1893 г. Аргиръ заедно съ 25 ученици отъ горните класове напуснали „Зейтинлика“ по демонстративенъ начинъ. Причината за това е била, че училищната власт не разрешила на музикантите да посрещнатъ пристигналия отъ Римъ българо-униатски владика Младеновъ съ български пѣсни и националния химнъ. Напусналите ученици заминали за родните си места, а Аргиръ заедно съ другаря си Гърковъ останали въ Солунъ и постъ-

Илинденци приветствуватъ и всички легални македонски организации въ България, Америка и Европа и имъ пожелаватъ бодростъ и стегнатостъ въ борбата и по-скорошното имъ връщане въ родното огнище;

7) Стартиятъ илинденци отправятъ апель къмъ българския братски народъ, който въ миналото е далъ всички доказателства за материална и морална подкрепа на македонското освободително движение и скъпи стотини хиляди жертви по македонския брани поля и вѣрва, че не ще престане и въ бѫдеще да подкрепи каузата на своите братя — кауза на цѣлокупното българско племе;

8) Конгресътъ подчертава дебело нуждата отъ стегнатостъ и засилване на нашата организация чрезъ чести посещения на дружествата отъ членовете на Ръководното тѣло;

9) Апелира къмъ другарите отъ реставрираното Македоно-Одринско опълчение, които иматъ качествата на илинденци, да минатъ въ редоветъ на Илинденската организация и по такъв начинъ да спомогнатъ съ една нова струя отъ обединени и опълчени сили за преуспѣването великото дѣло по изграждането на една свободна и независима Македония — равноправенъ членъ на Балканската федерация.

или въ градската музика. Презъ 1894 г. той се запозналъ съ Гоце Дѣлчевъ и въ една тайна среща билъ посветенъ и въведенъ въ революционната организация, на която става нейнъ активенъ членъ. Презъ следващите две години той учителствува въ Солунския села Негованъ и Ново-село, дето, подъ булото на униатска пропаганда, плете солидна мрежа отъ съзаклетници. Отъ 1896/97 учебна година той е вече въ Гевгелийско, отначало учитель въ с. Смоквица, а после въ гр. Гевгели. Още съ дохождането му въ околните, той се поставилъ начело на революционното движение, посвещавайки

Апостолъ Петковъ, действуватъ въ двата съседни района, нападайки турски отряди и правейки опити за разрушаване на мостове по желъзопътната линия Солунъ-Скопие. Следъ убийството на Кръстьо Асеновъ, Аргиръ Манасиевъ председателствува революционния съдъ, въ който се взима решение за примѣрно наказание на виновниците, безъ да се предизвика нездадоволство срѣдъ четниците отъ Кукушката чета. Презъ следващите години той продължава своята нелегална дейност въ борба съ турска войска и гръцки андарти. Паметни ще останатъ сраженията му въ селата Мървинци (Дой-

Аргиръ Манасиевъ (†) като младъ Гевгелийски войвода всрѣдъ своята чета.

въ Дѣлто по-събуденитѣ българи. Презъ 1897 г. той заедно съ Василь Чекаларовъ заминаватъ по планинския села на Паякъ планина и, като търговци на живъ добитъкъ, турятъ основа на революционната организация въ много села.

Презъ 1901 г., поради Баялската афера, Аргиръ бива принуденъ да стане нелегалъ и като такъвъ почва да обикаля Гевгелийската окolia. Но тукъ отдавна действува Иванчо Орджановъ Карасулията, който презъ 1902 г. се явява въ района като войвода на върховистите. Съ своя авторитетъ Аргиръ успѣва да убеди този планинецъ въ отрицателните последици отъ разногласията и разнодействията въ територията на революционната организация и го заставя да се помири съ Ениджевардарския войвода Атанасъ Орджановъ, заедно съ осемтѣ му другари и, безъ да се пролива братска кръвъ, изпращатъ ги по каналъ въ България. Въ сѫщата година той парализира пропагандата на полковникъ Янковъ въ селата по Кожухъ планина за повдигане въстание презъ 1902 г. Презъ въстаническата 1903 г. той, заедно съ Сава Михайловъ и

ранско) съ андарти, и Смолъ (Гевгелийско) съ турски аскеръ.

Аргиръ Манасиевъ се ползуваше съ уважение и предъ напредничавите турци — младотурцитъ, които на 9. юлий му откриха намѣренията си и въ сѫщия ден обявиха хуриета въ Гевгели. Благодарение на сѫщия авторитетъ той не допусна обезоружаването на Гевгелийската окolia, та обезоружителната акция на младотурцитъ презъ 1910 г. спрѣ до Гумендже (Ениджевардарско). При обявяването на балканската война той заедно съ 170 души граждани и селяни отъ Гевгелийско бива задържанъ като залогъ въ казармата, дето окуражава задържаните, а къмъ края на отстѫплението на турцитъ отъ града, по неговъ съветъ, образува се градски комитетъ, който да се грижи за спокойствието на гражданитѣ — турци и българи. Презъ време на оккупацията на Македония отъ сърбите той бива назначенъ за околовски началникъ въ Струмица. Презъ междуусъюзническата война, той се числѣше въ Македоно-Одринското опълчение, а следъ свѣршката на общоевропейската война, той се настани въ гр. Горна-Джумая, дето до самата му смърть бѣ секретарь въ Окръжната училищна инспекция.

Бурна и неспокойна е неговата четиридесетго-

Черти изъ живота и дейността на дѣдо Методий Кусевъ

[Продължение отъ книга 1 (41)].

VIII.

Дѣдо Методий се връща отъ Санъ-Петербургъ дипломиранъ богословъ въ Цариградъ. Той не бѣ сега по-набоженъ и по-религиозенъ отъ това, чо си бѣше до отиването му въ православна Русия. Наистина той свърши духовната академия съ успѣхъ, но остана разочарованъ въ руските черковни наредби и служителите имъ. Това сѫ чиновници на заповѣдь, които винаги сѫ готови да разпнатъ Христа, щомъ се поисква това отгоре, или, за капризъ на нѣкой голѣмецъ, да се измѣни черковния канонъ; това е казионна вѣра, която стои на вѣздуха и може всѣки пътъ да се измѣни, да рухне, когато се пожелае отъ силнитѣ на деня властници, както се видѣ отъ настанилитетѣ събития въ Русия следъ свѣтовната война. Такова поне, мисля, бѣше гледището му за православна Русия. Българската черква дѣдо Методий туряше високо надъ всички други православни черкви.

Мѣстото му въ Македония стоеше открито за български владика. Екзархията, обаче, респективно Екзархъ Йосифъ I., не благоволи да го изпрати тамъ по висши политически и духовни съображенія. Нему бѣше известно, че Методий Кусевъ е отъ Прилепъ и че, ползвуващи се съ голѣмо уважение и довѣрие отъ всички македонци, неочеквано може да хврѣкне екзаршата му корона, а особено да се напакости на поизнатата царска руска православна политика на Близкия изтокъ. Старата история на този вѣпросъ не бѣше още забравена, макаръ царската руска дипломация да насочи дейността си къмъ образуването на единъ балкански съюзъ, който по-сетне тури кръстъ на народното ни дѣло въ Турция и достигна целта да се дигне Екзархията отъ Цариградъ.

Дѣдо Методий Кусевъ биде хиротонисанъ митрополитъ на Старо-Загорската епархия, която тогава бѣше въ проектъ да се закрие, като излишна между Сливенската и Пловдивската епархии. На дѣдо Методия се каза: „Нѣти владишъ корона!.. Нѣмашъ работа въ Македония, особено въ Охридъ или Скопие, гдето може да ме изненадашъ единъ денъ съ македонска автокефална черква и да направишъ българската Екзархия въ Цариградъ излишна“.

дишна обществена дейност. Крайно честенъ, безкористенъ, довѣрчивъ, примирителенъ и състрадателенъ, Аргиръ Манасиевъ напусна божия свѣтъ крайно беденъ.

Миръ на праха му, вѣчна му паметъ!

Христо Шалдевъ

Той безъ шумъ се прибра въ Стара-Загора и се предаде на мирна и ползотворна работа. Най-голѣмата му заслуга къмъ града бѣ залесяването на каменливия байръ, обърнатъ сега на райска градина, съ Аязмото „Свети Иоанъ Милостиви“. Не му е мѣстото да изброяваме всички ония хули и нападки, които той понесе съ смирене и скръбъ, задето дѣлото му се осаждаше отъ неразбрани божемъ интелигенти, наречени тогава „чукулиги“, а днесъ първи буржоа — общественици.

— Ела ми на гости въ Стара-Загора, за да ви-

„Позиране“ предъ фотографния апаратъ въ едно македонско село презъ време на войната.

дишъ, чо чудо съмъ сторилъ съ залесяването на единъ байръ, който презъ лѣтнитѣ горещини троїше вѣздуха на града!... Посѣль съмъ съ товари бадеми и други плодни дръвчета, които ще носятъ приходъ за тамъ!...

— За кѫде? — попита хъзъ.

— Не знаешъ ли?... За Македония!...

Нѣмахъ това щастие да видя тоя народенъ паркъ, за който сега всички говорятъ съ благодарностъ къмъ паметта на светия владика и не зная дали има нѣщо истинно въ тия му завещателни думи.

Молихъ мнозина да ми дадатъ нѣкои сведения за това залесяване, както и да опишатъ днешното му състояние, но никой не си стори трудъ да напише нѣщо или дума да продума за Аязмото на дѣда Методия. Нѣкои отъ тѣхъ бѣха даже съ неспокойна съвѣсть и готови да изригнатъ ядове отъ устата си по адресъ на *приложника* му. Каквото и да се говори — добро или лошо — за това залесяване на Старо-Загорския владика, то се счита единъ неоценимъ паметникъ, който Дѣдо Методий Кусевъ самъ си издигна на живота, и който ще пребъде во вѣки вѣковъ. Желателно е нашите лесовъди да опишатъ тоя *владишъ паркъ*, да го фотографиратъ и често да го посещаватъ въ сво-

бодното си време, за да следятъ развитието и стопанисването му.

Съ не по-малко значение за страната и за престижа на българската православна черква бъ осветяването на руския храмъ — паметникъ при Шипка от мъстния архиерей Методий Кусевъ.

Две думи за тия руски сгради въ Шипченския балканъ. При отдѣлянето на Северна и Южна България (Източна Румелия), споредъ Берлинския договоръ, всички стратегически мѣста, градове и села бѣха запазени за Турция, която имаше право да държи въ тѣхъ и свои гарнизони. Първиятъ ру-

паметникъ заедно съ други здания за руска семинария, монастиръ и др., които останаха безцелни следъ съединението. И тъй, съ политика се турнаха основите на руския храмъ при с. Шипка, съ политика трѣбваща да се освети, а, можеби, и съ политика ще се затвори единъ денъ, както това става днесъ въ С. С. С. Р. съ тия богоугодни и молитвени заведения. Такава е сѫдбата на всички черкви и монастири, когато полицейскиятъ ботушъ присъствува и се налага въ религиозните обряди и молитви. Върата става казионна и се почита само отъ „благонадежните“.

При министерствуването на крайните русофили руската дипломация отрежда една духовна мисия, която да освети храма. Тя не счела за нужно и канонично да иска благословението въ случая и на мъстния архиерей. Нашите властуващи русофили, както и светият Синодъ, който по природа е русофилствующъ, за да не бѫде схизматиченъ предъ свѣта и особено въ очите на православните наши освободители, се съгласили да допуснатъ руската духовна мисия сама да осветява храма при Шипка, разбира се, безъ участието на българското схизматично духовенство.

Дѣдо Методий Кусевъ, като узака тоя пъкленъ планъ на дипломацията и на Светейшия нашъ синодъ, застава на поста си и взема всички мѣрки да запази своето достойнство на канониченъ архиерей, както и престижа на българската черква. Най-първо стъкмява си една рота млади интелигентни свещеници, облича ги съ нови раса отъ платье, пригответъ въ Габрово, и носещъ досега името „попски“, обучава ги въ службата като актьори въ премиерата и въ деня на осветяването явява се въ Шипка (съ или безъ покана не е важно), започва черковната служба въ новия храмъ и спокойно си продължава обряда, като отстъпчи всичко отива безъ шумъ, по редъ и по законъ. Вънъ отъ храма строятъ се войски отъ всички родове оръжия. Ще се представи битката съ Сюлейманъ паша презъ време на руско-турската война, въ която нашите опълченци се отличиха като герои и храбри защитници на отечеството.

Службата стигна до „Благословено царство“. Рускиятъ архимандритъ подхожда къмъ дѣда Методия и му казва: „Време е да завършите моленето си, Владико свети, защото ще почнемъ освещаването. Види се, великолуденъ е билъ тоя руски калугеръ, като е мислѣлъ, че схизматиците българи могатъ да кажатъ молитвите си въ православенъ руски храмъ, преди той да е осветенъ.“

— Вие сте русинъ православенъ и сигурно богословъ отъ Духовната академия; вие знаете, че въ нашата православна черква никой свещенослужител не може да тури епитрахиль, безъ благословението на каноничния архиерей, въ случай безъ моето разрешение. Ако желаете да вземете участие въ службата, облѣчете одеждите си и се наредете въ клира — отсъкъль кратко и ясно дѣдо Методий.

Рускиятъ духовникъ стои и се чуди, какво да прави! . . . Тича при великия князъ Николай Николаевичъ за съветъ, а той пѣкъ го изпраща до Николай Павловичъ Игнатиевъ, понеже не отбиралъ отъ тия черковни въпроси. Игнатиевъ, който познава историята на българската схизма, веднага дава наредба да се изпълни всичко точно, каквото заповѣдва архиереятъ. Осветяването на храма не се прекъсна и се свърши най-сетне съ участието на

Кумановскиятъ войвода Кръстьо Лазаровъ (двеъсно) и четникъ Цвѣтко Думановски, който загина въ сражение съ турцитъ здено съ четата на Гевелийския войвода Сава Михайловъ.

мелийски губернаторъ, князъ Алеко Богориди, успѣ да изглади тоя трѣнливъ въпросъ безъ шумъ и да се представи на султана въ Цариградъ съ български калпакъ. Царска Русия също поиска отъ румелийското правителство да му се отстъпи една мѣстностъ въ Шипченския балканъ при върха „Свети Никола“ съ права на екстериториалностъ.

Князъ Алеко паша отказа категорично на Освободителката ни, вследствие на което царската руска дипломация го намрази, подгони и го изпѣди, както това направи и съ първия български князъ Александъръ, ако последниятъ и да бѣше любимецъ на Царя-Освободителя. Властита въ Източна Румелия падна въ рѣцетъ на лъжесъединистъ (покорните русофили) съ губернаторъ Гавриилъ Кръстевичъ и руските желания напълно се изпълняваха, докато най-после се дигна революция и стана съединението на дветѣ Българии — Северна и Южна. Гавриилъ Кръстевичъ отстъпи на русите мѣсто при Шипка и се почна строежътъ на храмъ.

руската духовна мисия тъй както е редно по църковните правила.

На излизане отъ черква дълго Методий Кусевъ биде пресрецнатъ отъ българския князъ Фердинандъ, който му подава ржка съ думитѣ:

„Ваше Високопреосвещенство, Вие запазихте достойно престижа на българската черква и спасихте честта на България! Азъ, като нейнъ държавенъ глава, съмъ извѣредно доволенъ отъ смирената Ви постѣжка и считамъ за дългъ да Ви изкажа моята синовна преданостъ и царско благоволение. На многая лѣта, владико свети!...“

Дълго Методий Кусевъ съ смѣлата си постѣжка нанесе единъ бламъ на заблуденитѣ русофили-властници и на синодалнитѣ старци. Но нито единъ, нито другитѣ отстѣжиха отъ отговорнитѣ си функции.

Напротивъ, подадоха си ржка и се споразумѣха да осаждатъ и накажатъ непокорния владика, който ги изложилъ предъ православна Русия — нашата вѣковна благодетелка и защитница. Тѣ решиха, *въпрѣки черковните закони*, да го развѣнчаятъ отъ епархията, съ което терзаеха и тровѣха старинитѣ на заслужила труженикъ. Това тѣ сториха за уода на царската руска дипломация и за увѣрение, че не сѫ *схизматици!*... Нашето обществено мнение отдаде честь и поклонение на дѣда

Методия Кусевъ и осжи за лишенъ пѣтъ гламав-щината на руската политика у насъ, за която и *нейниятъ представителъ, Д-ръ Стоянъ Даневъ по-късно обяви въ Народното Събрание, че царската руска политика въ България е фалирала.*

Преди да завърши думата си, нека приведа и следното обстоятелство, което най-добре ни представя, доколко преданъ и смѣлъ къмъ дѣлга си е билъ владиката Методий. Разказвайки ми събитието, азъ си позволихъ да му задамъ въпросъ: какво би направиъ, ако бѣха се изпрѣчили въоръжени войници предъ него и му възпрепятствуваха въ службата. Дѣлго Методий ми отговори спокойно: „И презъ ума ми не минаваше, че може да се случи това. Но, ако бѣха се явили въоръжени хора срещу ми, щѣхъ да ги успокоя съ Светия кръстъ и щѣхъ да имъ кажа: чада, покорявайте се на вашитѣ наставници, защото тѣ бдятъ за вашитѣ души, а обичайте Родината си, за да бдете щастливи на тоя и оня свѣтъ. Азъ щѣхъ да ги благословя и да имъ поднеса Светия кръстъ за цѣлуване... Азъ вѣрвахъ, че никой православенъ българинъ въ случая не би се докосналъ до владишкото ми одеяние съ зла умисълъ.“

Въ следната IX. точка ще направимъ общата характеристика за личността на дѣла Методий Кусевъ.
(Следва)

Изъ живота на четитѣ

При езерата на Пиринъ. — Простреляната самодива

(Споменъ)

6. септемврий 1903 година. Следъ взетитѣ решения при Брѣзнишкото езерце, следъ раздѣлата ни съ отрядитѣ на войводитѣ: генераль Цончевъ, полковникъ Янковъ, Димитъръ Атанасовъ и други, ние, съединенитѣ чети на Юранъ Стояновъ, Петъръ Дѣрвинговъ, Дончо Златковъ и Яне Сандански, всички около 150 четници и войводи, наредени чета следъ чета, четникъ следъ четникъ, вървиме, летиме изъ върхове и долини на Пиринъ, частъ по скоро да стигнемъ тамъ — въ Мелнишко, място отредено за действие на нашия отрядъ презъ време на Илинденското въстание.

Часътъ е 4 следъ обѣдъ. По нареждане на началника на отряда, ние спрѣхме за малка почивка при Самодивското езерце, разположено върѣдъ малка красива котловина изъ височинитѣ на Пиринъ-планина. Езерцето е малко, елипсовидно. Отъ изтокъ, югъ и западъ то е обгърнато съ великолепна висока рамка отъ гѣста величествена борова гора, която съ своитѣ чудни отражения въ бистрите лазурни води придава на езерцето и на цѣлата тая картина чудна красота. На северъ отъ езерцето, като продължение отъ него, се разтила малка красива равнина, потънала въ разкошна зеленина. Посрѣдъ тая зеленина бавно и тихо лакатуши бистра рѣчица, която изтича отъ северния брѣгъ на езерцето, движи се по северна посока и тамъ недалече лудо се спуска по наклона, бѣрзайки да настигне Банска рѣка, за да се влѣе и изгуби въ нея.

Ние всички сме въ възторгъ и захласъ отъ тая пленителна картина, чудимъ се на природнитѣ красоти въ Македония и отправяме люти закани срещу тиранитѣ нейни поробители, които отъ земенъ рай блаженъ сѫ обѣрнали Родината ни въ страна на адъ, на сълзи и проклятия.

Нѣколко души войводи и четници седнали сме

на сѣнка подъ голѣмитѣ клоне на една стара мугра източния брѣгъ на езерото, разтворили сме раници и закусваме. Нѣкои отъ четниците обикалятъ около брѣговетѣ, дрѣзко посѣгатъ върху тихата бистра вода, плискатъ се въ нея, играятъ си и се шегуватъ. Други пѣкъ сѫ плѣзнали изъ гѣстата борова гора, тамъ да дирятъ пещеритѣ, скривалищата на ония чудно-красиви самодиви, които, споредъ както се приказва, сутринъ, щомъ пукне зората, и вечеръ, щомъ слѣнцето зайде, въ дивна бѣла премѣна, съ разпуснати и развѣвани отъ тихия зефиръ златоруси коси, съ пѣсни и танцъ, съ смѣхъ и игри се спускатъ при езерцето и тамъ, въ лазурнитѣ му води, се кѫпятъ и лудуватъ — сутринъ, дорде се хубаво съмне, и вечеръ, докато се стѣмни.

Дѣлго Анго, нашъ другаръ, старъ, 72-годишенъ хъшъ, роденъ по тия мѣста, ни разправя сега единъ чуденъ епизодъ изъ своя животъ.

— Бѣхъ младъ, на около 20 години — започна разказа си той, когато единъ денъ нарамихъ пушка и рано, въ тѣмна зора, се озовахъ тукъ, край туй езерце. Седнахъ ей тамъ отсреща, при онъ старъ боръ и... чакамъ ловъ.

Знаехъ, всѣка сутринъ, преди изгрѣвъ слѣнце, стада сърни слизатъ тукъ, при брѣга на езерото, вода да пиятъ.

Пушката съмъ си напѣлнила и стоя нащрекъ. Чакамъ само да се зададе отнѣкѫде нѣкое стадо сърни и да стрелямъ върху тѣхъ.

Почна зора да сипва, денъ да настѣжва. Поразвидѣли се. Чакамъ азъ съ трепеть сърнитѣ, а въ сѫщото време си мисля: какво би било пѣкъ, ако въмѣсто сърни се зададать отнѣкѫде ония чудни, пленителни самодиви, за които, както приказватъ, всѣка сутринъ и всѣка вечеръ излизатъ изъ своитѣ

скривалища-пещери, слизатъ при туй езерце и се къпятъ и лудуватъ въ бистрите му води!

И, унесенъ въ тия мои сладки мечти, стори ми се, не, азъ видѣхъ, това твърдя съ положителност, че езерцето се раздвижи къмъ сръдата и вмигъ на повърхността му се показа една стройна, красива като ангелъ мома. Златоруситѣ ѝ буйни коси разкошно се спускаха по бѣлитѣ ѝ като снѣгъ рамене, очите ѝ изкрѣха. Тя легко, сръчно плава, бързо се движи по повърхността на водата и върви право и смѣло къмъ мене, като ме гледа мило, засмѣно.

На пазаря въ гр. Велесъ.

При вида на това чудно божие създание, при вида на тая мила и пленителна самодива, сърдцето ми силно затуптѣ, очите ми се примрежиха, свѣтъ ми се зави.

Но скоро се съвзехъ.

Осмиятъ конгресъ на Македонския младежки съюзъ въ България

На 2. октомври т. г. въ гр. Горна-Джумая се откри осмиятъ редовенъ конгресъ на Съюза на македонските младежки организации въ България. Тридневната работа на тоя величественъ конгресъ бѣ една манифестация на непоколебимото единство, сплотеността и желѣзната воля на прокудената македонска младежъ да води решителна и славна борба за свободата на поробенитѣ, за правото на онеправданитѣ, за тържеството на истината и на мира по роднитѣ, оросени съ скжпа юнашка кръвъ, бащини огнища.

Конгресътъ бѣ откритъ въ хубаво декорирания салонъ на читалището съ приветствена речь отъ съюзния секретаръ г. Димитъръ Михайловъ, която бѣ изслушана съ най-голѣмо внимание и изпратена съ продължителни ржкоплѣскания. При подобаваща тържественостъ съюзното знаме бѣ предадено на Варненската организация „Братя Миладинови“, поради проявената отъ нея голѣма просвѣтна и организационна дейност. За асистенти бѣха обявени селските организации отъ селата Голешово, Св. Врачко, и Ковачевица, Неврокопско.

При пълно единодушие се избра конгресно бюро въ съставъ: председателъ: г. Петъръ Г. Ацевъ; подпредседатели: г-да Иванъ Пандовъ (Варна) и Ки-

А бѣхъ се много изплашилъ да не ми причини зло, като ме примами въ дъното на езерцето, или въ своята пещера, откъде живъ човѣкъ се не връща на бѣль свѣтъ, та рекохъ да я убия. Прицелихъ се право въ челото ѝ.

Но щомъ пушката грѣмна, азъ паднахъ въ несвѣтъ.

Следъ нѣколко часа, когато слънцето бѣ се издигнало доста високо, азъ се свѣстихъ и веднага почувствувахъ силни болки въ дѣсната ржка: палецътъ ми бѣ откъснатъ и много кръвъ бѣ текла отъ раната. И дѣдо Анго посочи дѣсната си ржка, палецътъ на която наистина липсваше.

— Какъ стана това тогава и азъ самъ не знамъ — довѣрши дѣдо Анго.

Тоя разказъ на стария комита развесели цѣлата компания. Едни предлагаха да останемъ при езерцето повече време, да чакаме докато се стѣмни, та и ние да видимъ тия чудни, мили, пленителни самодиви. Други казваха часъ по-скоро да се махнемъ отъ туй самодивско езерце, защото, ако се захласнемъ въ тия самодиви, рискуваме да останемъ въ дъното на езерцето, или въ пещеритѣ на тия мили създания, а най-малкото — рискуваме да останемъ безъ палци и безъ прѣсти и тогава не ще можемъ да изпълнимъ своята задача...

Около 5 часа вечеръта напуснахме Самодивското езерце и продължихме пътя къмъ западъ, минахме Рибнитѣ езера, минахме Папазъ-гъоль и въ 7 часа вечеръта стигнахме при Чернитѣ езера, дето останахме да пренощуваме.

рилъ Поповъ (Горна-Джумая); секретари: г-да Гера-симъ Лазаровъ (Бургазъ), Христо Огняновъ (Стара-Загора) и Ангелъ хаджи Петровъ (Якоруда).

Следъ поднесенитѣ сърдечни приветствия, на които отговори г. Петъръ Г. Ацевъ, се образува инпозантна, многохилядна манифестация, начело съ знамената и духовия оркестъръ при Софийската организация, която мина по главнитѣ улици на града и се закри отъ съюзния организаторъ г. Георги Николовъ.

Въ следващитѣ заседания секретаритѣ дадоха обстойни отчети по организационната и финансова дейност, развиха се дебати по тѣхъ и следъ даденитѣ допълнителни обяснения, конгресътъ единодушно одобри дейността на Секретариата и сърезолюция го освободи отъ всѣкаква отговорностъ.

На края се произведе изборъ на новъ Секретариатъ и Контролна комисия и при абсолютно единодушие бидоха избрани:

За секретариатъ: г-да Димитъръ Михайловъ, Боянъ Мирчевъ, Борисъ Димитровъ, Димитъръ Атанасовъ, Петъръ Думевъ, Благой Динковъ и Толе Серафимовъ. Подгласници: г-да Георги попъ Гьорчевъ, Дамянъ Рафаиловъ и Христо Огняновъ.

За контролна комисия: г-да Кирил Сотировъ, Христо Тасевъ и Въринъ Карагьозовъ. Подгласници: г-да Михаил Шановъ и Борисъ Пъевъ.

За съюзни организатори: г-да Георги Николовъ и Миле Симеоновъ.

На 4. откомврий, 1 часа следъ обядъ, всрѣдъ възторженъ ентузиазъмъ и при една атмосфера на трогателна задушевностъ, председателътъ г. Петъръ Г. Ацевъ закри конгреса. И всички делегати съ искреши отъ надежда и купнечъ очи се пръснаха изъ почти всички градове и села на свободна България, за да творятъ дѣлото, великото дѣло на поробената си Родина. Надежда и купнечъ — стимулирани отъ вѣрата въ всеизвестния маршъ на истината, любовта къмъ Родината и неслолимото чувство на мощъ предъ страшното и непоносимо насилие, наложено надъ гордата македонска земя.

Конгресътъ гласува следнитъ резолюции:

До македонската емиграция въ България

Македонската младежъ по случай осмия си редовенъ конгресъ изпраща своятъ братски и сърдечни поздрави на цѣлокупната и единна македонска емиграция въ България. Съ чувство на дълбока почитъ и възхищение, македонската младежъ следи родолюбивите усилия на македонската емиграция и горещо вѣрва, че въпрѣки всички противодействия отъ враговете на македонската свобода, при пълно единодушие, ентузиазъмъ и задружна работа, дѣлото на Македония ще се увѣнча неминуемо съ успѣхъ. Съ цената на крайни жертви млада Македония стои готова на фронта на македонската борба и дава обетъ, че всичките си силы, мисълъ и воля ще даде за народния идеалъ.

Да живѣе и крепне родолюбивата македонска емиграция!
Да живѣе свободна и независима Македония!

До борческа Македония

Организираната македонска младежъ, събрана въ градъ Горна-Джумая за осмия редовенъ конгресъ, съ чувство на безпредълна национална гордостъ отбелязва върховните и героични усилия на поробените си братя и имъ изпраща своятъ братски и сърдечни поздрави.

Предъ тѣзи върховни усилия на македонския народъ къмъ свобода, македонската младежъ заявява на своятъ братя отъ революционния фронтъ въ македонското освободително движение, че стои готова да попълни оправдениетъ редици, пропита дълбоко отъ съзнанието на необходимостта на жертви и борба докрай!

Да живѣятъ доблестните македонски революционери!

До македонските политически организации въ С.-Щати и Канада

Организираната 20,000-на македонска младежъ, събрана на осмия си редовенъ конгресъ въ гр. Горна-Джумая, приветствува братски македонската родолюбива емиграция въ С. Щати и Канада и ѝ пожелава усърдие и народополезна дейностъ. Македонската младежъ се прекланя предъ родолюбивите усилия на

сънародниците си задъ океана и е дълбоко убедена, че съ усиливата на всички македонци близъкъ е денътъ, въ който ще жмоемъ да се завърнемъ въ поробения край.

Да живѣе родолюбивата македонска емиграция въ С.-Щати и Канада!

Да живѣе дѣлото на Македония!

Да живѣе свободна и независима Македония!

До свободния български народъ

Конгресътъ на Македонския младежки съюзъ въ България, високо ценеяки братските и духовни връзки между свободните българи и поробеното население въ Македония, изказва своята сърдечна благодарностъ за неизмѣнните симпатии и морална помощъ, що свободните българи оказватъ къмъ дѣлото на Македония. При това македонската младежъ е дълбоко увѣрена, че

Делегатите и гостите на конгреса, снети предъ помъщението на Горно-Джумайското читалище.

и за въ бѫдеще тия чувства на взаимна симпатия и братска любовъ не ще се засилятъ отъ срамните агитации на малодушици за утопии, които разединяватъ на фронтове българския народъ и му носятъ по-големи нещастия. Македонската младежъ ще присърбие конституира горния фактъ, както и той на едно срамно отношение на българския партиенъ животъ къмъ македонското освободително движение, но дълбоко вѣрва, че свободниятъ български народъ, въ своята цѣлостъ, стои здраво на националния фронтъ и не ще се подаде на тия пакостни агитации и внушения.

Да живѣе, крепне и пребъдже свободна и независима българската държава.

Да живѣе свободна и независима Македония!

До хърватския народъ

Прокудената 20,000-на македонска младежъ, организирана въ своя могъщъ и единенъ съюзъ, по случай осмия си редовенъ конгресъ, изпраща топли и сърдечни приветствия на борческия и героиченъ хърватски народъ, увѣрявайки го, че той винаги ще има братската подкрепа и съдействие на македонската младежъ.

Да живѣе единниятъ фронтъ на хърватската и македонска борба за независимостъ!

Да бѫде и пребъдже дѣлото за свободно Хърватско и свободна Македония!

Начало и развой на българското училище, българската черква и българската община въ гр. Солунъ отъ 1866 година до освободителната руско-турска война (1877—78 год.)

(Съобщава: Д-ръ Младенъ Панчевъ).

Презъ 1866 година Славка Динкова, дъщеря на Динко Държиловъ отъ Воденъ, е отворила за пръвъ пътъ смѣсено българо-гръцко училище въ

собствената си къща. Тя е била тогава 17—18 годишна мома, учила се е била по гръцки въ Солунъ, а по славянски е била подготвена отъ брата си

Георги Динковъ, който се е билъ училъ въ Русия. (Баща имъ Динко е въртълъ търговия съ Русия).

Това училище е траяло само 6 месеца.

Смъртъта на Славка му е турила край.

Презъ 1868 година рускиятъ консулъ съобщилъ на общинаритѣ, че нѣкоя си *София Орлова* подарила за училище въ Солунъ 50 лири турски.

5-ма души граждани се явили при консулата, получили горната сума и условили за учителъ нѣкой си *Станчевъ* отъ Скопско. Той билъ отъ старата школа, но пъргавъ, постоянно ходѣлъ по домоветѣ на децата и подканялъ родителите да ги пращатъ на училище.

Училището се помѣщавало въ кѫщата на *Иванъ Пеповъ*, въ една стая нания етажъ.

На 2. августъ т. г., на празника Илинденъ, Варненскитѣ илинденци отпразнуваха по най-тържественъ начинъ двадесетъ и деветгодишнината отъ Илинденското въстание.

При Станчева се събрали около 120 деца отъ града и отъ други мѣста въ Македония — най-много дебралийчета, които били довеждани въ Солунъ отъ родителите си само заради българското училище.

Плащали на учителя 50 лири годишно. Съ помощи, събрани и отъ 30-тѣ по-съзнателни българи, годината била прекарана благополучно — съ актъ.

За идната 1869/70 година единъ отъ общинаритѣ, *Георги Кехая*, далъ заемообразно 30 лири турски съ надежда, като се получи помощта отъ София Орлова отъ 50 лири турски, да си ги прихаве; но отъ консулството имъ заявили, че помощта е била еднократна. Георги Кехая настоявалъ, обаче, да му върнатъ 30-тѣ лири турски. Тогава изпратили сѫщия *Георги Кехая* заедно съ *Георги Карадаалията* въ Света Гора да събиратъ помощи.

Отцитѣ отъ Зографския манастиръ дали 100 лири турски; 20 лири турски събрали отъ Хилендарския манастиръ и отъ рускитѣ манастири.

Докато да се събере тази помощъ, за да не се закрие училището, билъ е условенъ нѣкой си *Атанасъ отъ Охридъ*, който самъ не знаелъ добре български, училъ се билъ нѣкѫде по грѣцки.

Съ събранитѣ въ Света Гора суми тѣ условили за учителъ *Веняминъ Мачуковски*, отъ с. Мачу-

ково, Гевгелийско, който се билъ училъ въ Русия; билъ по-рано дяконъ, но се разкалугерилъ. Дали и нему заплата 50 лири турски.

Този ужъ по-ученъ даскалъ се оказалъ, обаче, много заспалъ, срамежливъ, не посещавалъ родителите и децата отъ 120 намалѣли на 40—50. Същевременно гърцитѣ започнали, силно да противодействуватъ.

Годината все пакъ се изкарала благополучно съ актъ, но следъ акта, поради липса на срѣдства, решили да закриятъ училището.

Тогава се явила *баба Недѣлка Петкова*¹⁾ — 40—45 годишна тогава, и си предложила услугите да учителствува даромъ. Училището се помѣщавало въ кѫщата на *Блаже Дебралията, долгоринъ*

— сѫщата кѫща, която отсетне е била обѣрната на черква *Св. Кирилъ и Св. Методий*. Деца се събрали до 60. Следъ известно време, обаче, въ единъ Цариградски вестникъ се появило съобщение, че въ Солунъ имало една българска учителка и тя умирала за хлѣбъ.

Тогава се разяснило, че по това време (октомврий 1871 год.) билъ починалъ Архимандритъ Хаджи Павелъ Божегробски, който давалъ дотогава срѣдства на Баба Недѣлка да живѣе, и останала сега безъ неговата подкрепа, тя действително е започнала да гладува. Опредѣлили ѝ по 2 лири турски на месецъ. Скоро рускиятъ консулъ отпусналъ 25 лири отъ името пакъ на София Орлова и училището продължило сѫществуванието си. Назначили и единъ помощникъ на Баба Недѣлка, нѣкой си

Георги отъ Сѣрскитъ села, който по-късно се покалугерилъ.

Така изкарали и учебната 1871/72 година.

За идната 1872/73 год. Зографскиятъ манастиръ отпусналъ 500 лири на „Македонското братство“ въ Цариградъ съ задължение, то, братството, да поддържа единъ учителъ въ Солунъ. За такъвъ братството е изпратило *Мирчо Бубутиновъ*. Същевременно и дъщерята на баба Недѣлка — Славка, била условена за учителка.

Презъ 1872/73 година за пръвъ пътъ се отворило съмѣсено (мѫжко и девическо) училище въ Вардарската махала, срещу черквата „Свети Димитрий“. Първата учителка въ това училище е била дъщерята на баба Недѣлка — Славка, съ 25 лири годишна заплата.

Бубутиновъ е стоялъ две години: 1872/73 и 1873/74. Той настоявалъ много да се откриятъ и класове, тъй като нему се допадало да работи съ дребни деца.

Той много се сношавалъ съ родителите на децата, даже повече отколкото трѣбвало, и занемарвалъ работата си въ училището.

Презъ 1873 год. е дошелъ въ Солунъ за валия *Митхадъ паша*, който веднага, придруженъ отъ българскитѣ общинари, посетилъ училището. (Следва).

¹⁾ Починала презъ 1894 година.

Вследствие на една неволна грѣшка, имената на Борисъ Сарафовъ и
Иванъ Гарвановъ, поставени подъ портретите имъ, помѣстени въ тая стра-
ница, сѫ РАЗМѢСТЕНИ.

